HOFSTADE-PLAGE
PUBLIEK GEHEIM

Dit overzicht van de geschiedenis van de putten in Hofstade werd opgesteld bij de opening van het sportverblijf in het Bloso-centrum Hofstade in 1996.

Is dit overzicht volledig? Verre van. De geschiedenis van het domein is te rijk, er is te veel documentatie te vinden, te veel foto's, te veel verhalen en overleveringen. Enkel al het archief van Octave Le Maire, die al in de jaren '20 de putten als recreatiedomein zag, is een licentiaatsverhandeling geschiedenis waard.

Deze tekst is dan ook geen geschiedkundig werk over de putten van Hofstade. Die pretentie mag het niet hebben. Het is een overzicht, een indeling in periodes, wie het er wanneer voor het zeggen had, en wat er zich voornamelijk afspeelde.

Gemeente HOFSTADE Provincie BRABANT

BERICHT

Ten einde de goede faam van het Meer van Hofstade hoog te houden, wordt ieder BEZOEKER, VERKOOPER of LEURDER hier ter plaatse verzocht elke ongeoorloofde houding of daad op zedelijk gebied, oogenblikkelijk ter kennis te brengen aan een lid der plaatselijke politie.

Voor de BADERS wordt er vereischt dat hunne kleedij niet slechts de geslachtsdeelen, maar ook borst en rug bedekke

Gegeven te Hofstade, den 20-8-52.

De Burgemeester,

J. VAN EECKHOUDT.

Ron Wagemans
Public Relations Bloso

Deze tekst, of elementen ervan mogen vrij worden overgenomen.
Echter mits de juiste bronvermelding.
Ron Wagemans
Public Relations Bloso
1996

VERSCHILLENDE PERIODES

1900 – 1920	HET ONTSTAAN VAN DE MEREN
1920 – 1925	EEN SPONTAAN RECREATIEOORD
1925 – 1932	DE STRIJD OM DE MEREN
1932 – 1936	DE PERIODE GELDERS
1936 – 1941	HET RIJKSDOMEIN HOFSTADE
1941 – 1945	DE OORLOGSJAREN
1945 – 1983	HET RIJKSDOMEIN HOFSTADE
1983 – 1991	HET RECREATIEDOMEIN HOFSTADE STRAND
1991 - …	HET BLOSO-CENTRUM HOFSTADE

WIE HAD HET ER VOOR HET ZEGGEN?

1902 De NMBS

De putten werden gegraven voor de aanleg van de spoorweg

1925 De stad Mechelen

Onttrok drinkwater uit de putten

1929 Commission de Lac d'Hofstade

Moest een bestemming zoeken voor de putten

1932 De firma Gelders Gebroeders & De Gendt

Bouwde er het eerste recreatiedomein

1937 Het ministerie van Volksgezondheid

Nam het beheer over en bouwde er het strand en het strandgebouw, het zwembad en het Bootshuis

1941 Het Duitse bezettingsleger

Nam het domein in beslag

1944 De geallieerde legers

Bouwden er het grootste depot in Europa voor vrachtwagens, jeeps en gevechtswagens

1947 Het ministerie van Volksgezondheid en het Comité tot Beheer van het Rijksdomein Hofstade

Stond in voor de opbouw en het beheer

1950 Het ministerie van Volksgezondheid en Gezin – 12de Directie

De voorloper van Bloso

1963 Het ministerie van Volksgezondheid en Gezin – Dienst Beheer van het Rijksdomein Hofstade

Bloso verliest Hofstade uit het oog

1983 Het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – Administratie voor Sport en Openluchtrecreatie – Bloso

Bloso neemt opnieuw het beheer van het domein op zich

1991 De Vlaamse Gemeenschap - Commissariaat-generaal Bloso

Het domein in Hofstade wordt een volwaardig Bloso-centrum

2006 De Vlaamse Overheid – Agentschap Bloso

Bloso zorgt voor de verdere uitbouw van het Bloso-centrum

HET ONTSTAAN VAN DE MEREN

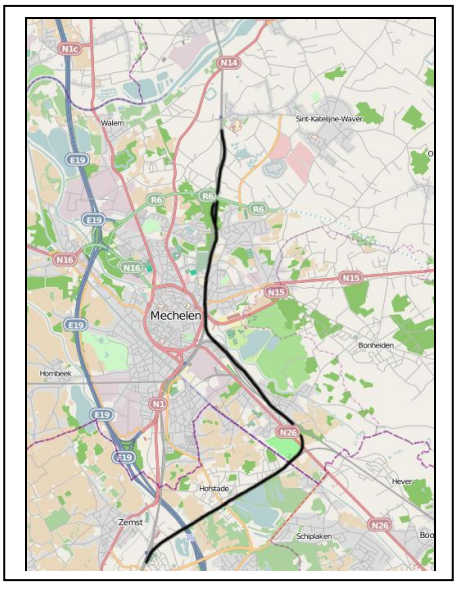

Het natuurlijke karakter van de streek in Hofstade werd omstreeks 1900 grondig verstoord door de aanleg van spoorlijn 27. De welbekende lijn 25 tussen Brussel en Antwerpen was rond die tijd voor de NMBS een probleem van de eerste orde. Om het drukke verkeer op deze lijn te ontlasten werd besloten om het goederenverkeer via de vertakking tussen Weerde en Muizen over Hofstade te leiden. Deze sporen moesten echter op verhoogde bermen worden aangelegd om het verkeer op de Leuvensesteenweg, de Tervuursesteenweg en de Leuvense Vaart niet te hinderen. Hiervoor waren massa's grond nodig. Tussen 1900 en 1916 werden 140 hectaren grond onteigend in

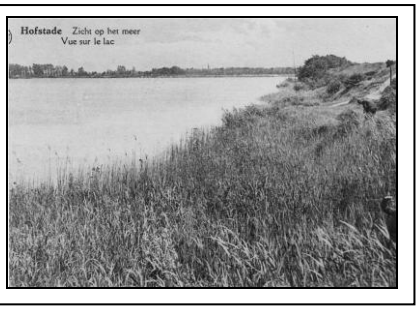

het zuiden van de gemeente Hofstade. In 1902 werd begonnen met het uitgraven van de putten.
Bij het uitgraven van de putten, waarbij zowel 'de schup' als reusachtige excavateurs werden gebruikt, werden heel wat geraamten van prehistorische dieren opgegraven. Dat Hofstade ooit bewoond werd door de mammoet en de behaarde neushoorn is terug te vinden in het natuurhistorisch museum te Brussel.
Omdat men niet op natuurlijke bronnen stootte, bleven de putten droog en groef men 10 tot 14 meter diep. Met het uitbreken van de eerste wereldoorlog werden de werken stilgelegd. Door natuurlijke afvloeiing van de omliggende terreinen liepen de putten vol en ontstonden de twee grote meren van Hofstade.
Na de oorlog gebeurden de uitgravingen op een eerder willekeurige manier: onder andere het meer van 5 hectaren en verder alle andere grachten, sloten en kommen - met uitzondering van de ringgracht - in totaal 80 hectaren, zowat de helft van het huidige 160 hectaren groot domein.
Heel wat materiaal dat bij het uitgraven van de putten werd gebruikt bevindt zich nu nog op de bodem van de grote meren.

1920 – 1925
EEN 'SPONTAAN' RECREATIEOORD

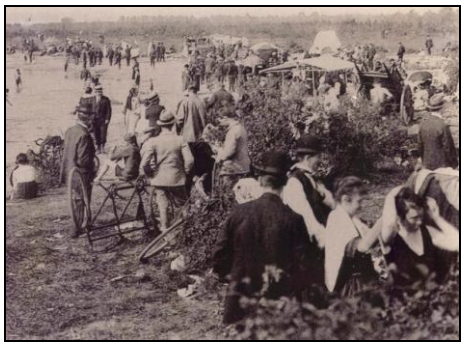

Het was geenszins de bedoeling van de NMBS om rond de meren een groenzone met recreatiemogelijkheden te voorzien. Spontaan kregen de putten echter toch deze bestemming. Talrijke omwoners ontdekten de putten als een welkome verfrissing tijdens de hete zomers van de jaren '20. En niet alleen de omwoners: tijdens de kurkdroge zomer van 1921 kwamen duizenden baders vanuit Mechelen, Leuven, Brussel en Vilvoorde verpozing zoeken aan de meren van Hofstade.

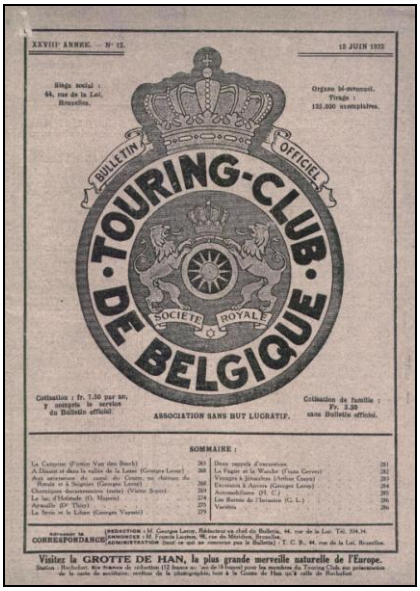

In 1922 werden de meren zelfs voorgesteld als recreatiegebied in het blad van de Belgische Touring Club.

1921 kan dus worden gezien als de startdatum van het Domein Hofstade als recreatieoord, zij het dan op een zeer primitieve en rudimentaire manier. Meteen zorgde de massale toeloop naar de meren voor de nodige problemen: een totaal gebrek aan accommodaties, controle en reddingsdiensten - met tientallen verdrinkingsgevallen tot gevolg - maakten Hofstade toen berucht. Om nog maar te zwijgen van de opmerkingen over 'onzedelijkheid' uit bepaalde kringen.

1925 - 1932
DE STRIJD OM DE MEREN

De ongereptheid van de meren, de kans voor iedereen op recreatie, de drukte, de ongelukken, het gebrek aan structuren en accommodaties en het 'onzedelijke' karakter van het gebeuren, zorgden reeds van in het begin van de jaren '20 voor de nodige voor-en tegenstanders van Hofstade.

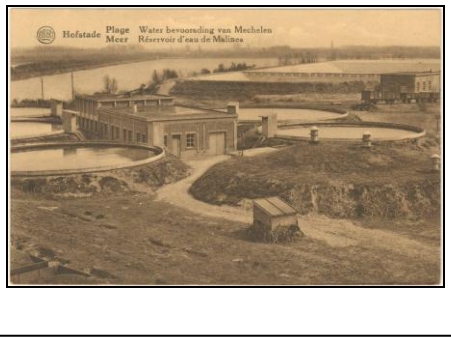

Wanneer de stad Mechelen in 1925 de twee grote meren opeist als drinkwaterbekken komen beide groepen pas echt tegenover mekaar te staan. Omdat het water niet mocht worden bezoedeld door occasionele baders werden de twee grote meren afgesloten met een 10 meter brede ringgracht. Het domein werd met prikkeldraad afgespannen en gewapende wachters met waakhonden werden ingeschakeld. Voor de recreanten bleef er enkel de kleine waterput van 2 hectaren over.

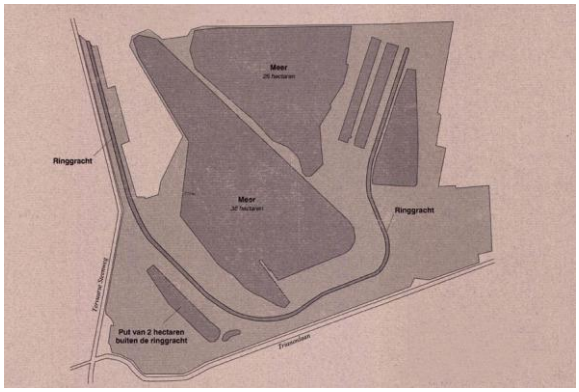

Er werden massa's water uit de meren getrokken, waardoor het grondwater van de omliggende akkers afvloeide naar de meren, wat helemaal niet naar de zin van de boeren was. Comités werden opgericht en de omliggende gemeenten engageerden zich. De strijd om de bevrijding van de meren kon beginnen.

Octave Le Maire, die zich van in het begin heeft ingespannen ten voordele van de meren, verwoordt het allemaal op de volgende manier: 'De strijd om de bevrijding van het strand van Hofstade zou dus niet gemakkelijk zijn en moest langs verschillende zijden worden gevoerd: in de pers, waar de verdedigers van Hofstade werden uitgemaakt voor heerszuchtigen, speculanten en nieuwsgierigen van de natuur; in de commissies, waar men de badplaats Hofstade trachtte te onttrekken aan het politietoezicht van het gemeentebestuur; in de Kamer, waar de regering op 21 augustus 1928 werd geïnterpelleerd; in de raadsvergaderingen van verschillende gemeenten en van de provincie, waar wensen

werden geuit ten voordele van het in stand houden van de badplaats; op het congres van urbanisatie en woningbouw, waar de Hertog van Brabant (Prins Leopold) zijn eerste redevoering wijdde ten voordele van Hofstade-Strand; en de daaropvolgende meeting van 8 december te Mechelen, waar de tegenstanders van Hofstade-Plage natuurlijk de sluiting van het bad bepleitten. De uiteindelijke overwinning die door de verdedigers van Hofstade zo hardnekkig was bevochten, had de wensen verwezenlijkt die vervat waren in de nationale petitie van 19 juli 1928 aan de regering, op 12 februari door het gemeentebestuur van Vilvoorde, op 27 april 1928 door de gemeenteraad van Muizen en op 11 juli 1924, 10 oktober 1928 en 12 oktober 1929 door de provinciale raad van Brabant.'

Door de niet afhoudende druk in de pers - tussen 16 juni 1928 en 5 augustus 1932 verschenen er maar liefst 796 artikels over Hofstade - talloze onderhandelingen in vergaderingen en comités, door interpellaties in de Kamer en na de toespraak van Prins Leopold in de Senaat, waarin hij het sociale nut van groene zones, ingericht als ontspanningspark, illustreerde met het geval Hofstade, werd in 1929 de 'Commission du Lac d'Hofstade' opgericht om de problemen te bestuderen en een voor alle partijen bevredigende oplossing te vinden. De stelregel was: 'aan de bevolking de gelegenheid geven om goedkoop en veilig van het baden te genieten'.

OCTAVE LE MAIRE

Octave Le Maire heeft de meren van Hofstade nooit losgelaten en is van in het begin betrokken geweest bij de 'strijd om Hofstade-Plage'.
Deze licentiaat rechten uit Brussel zorgde ervoor dat Hofstade in 1922 voor het eerst werd beschreven als recreatieoord in het blad van de Belgische Touringclub.
Het persoonlijk archief van Octave Le Maire wordt bewaard in het gemeentehuis van Zemst en is een schat aan briefwisselingen, documenten, krantenknipsels en verslagen van vergaderingen, waaronder dit van de eerste vergadering met de gemeente Hofstade op 12 augustus 1927. Alleen de uitgebreidheid van dit archief geeft duidelijk aan dat de 'strijd om Hofstade-Plage' niet zomaar een opzet is geweest van een stel dromers, maar wel degelijk een gestructureerd en lang volgehouden plan van mensen die wisten waarmee ze bezig waren.

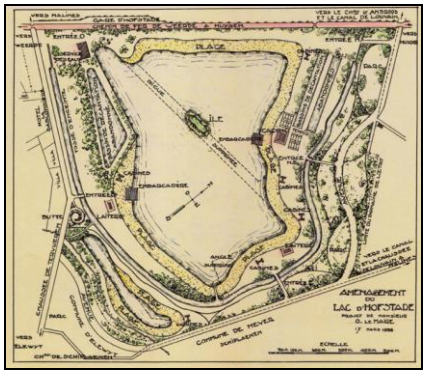

Hij was de eerste die de inrichting van het domein, en dit van gans het domein, als recreatieoord praktisch benaderde. Hiervan getuigt het eigenhandig door hem opgestelde ontwerpplan uit 1928. Opmerkelijk zijn de kunstmatige stranden zoals ze een tiental jaren later gedeeltelijk zouden worden gerealiseerd.

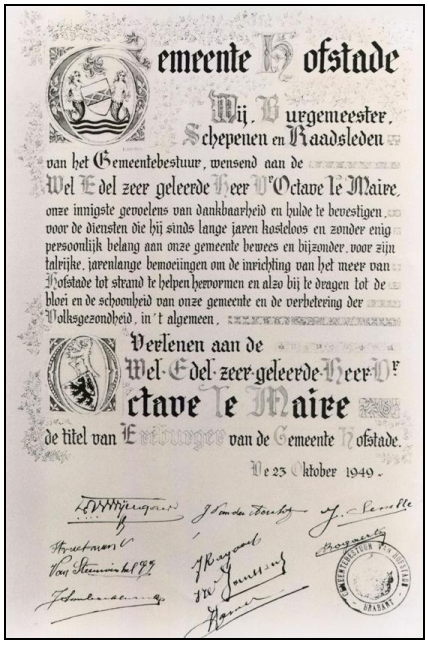
Gemeente Hofstade

Wij, Burgemeester, Schepenen en Raadsleden van het Gemeentebestuur, wensend aan de Wel Edel zeer geleerde Heer Octave le Maire, onze innigste gevoelens van dankbaarheid en hulde te bevestigen voor de diensten die hij sinds lange jaren kosteloos en zonder enig persoonlijk belang aan onze gemeente bewees en bijzonder voor zijn talrijke, jarenlange bemoeiingen om de inrichting van het meer van Hofstade tot strand te helpen hervormen en also bij te dragen tot de bloei en de schoonheid van onze gemeente en de verbetering der Volksgezondheid, in 't algemeen,

Verleenen aan de Wel-Edel-zeer-geleerde-Heer Octave le Maire de titel van Ereburger van de Gemeente Hofstade.

De 23 Oktober 1949.

Met de oprichting van de 'Commission du Lac d'Hofstade' slaagde hij er uiteindelijk in om zijn plannen, zij het gedeeltelijk, te verwezenlijken, namelijk het zoeken naar een voor iedereen bevredigende oplossing en het inrichten van een recreatiepark. Dat dit geen eenvoudige klus moet geweest zijn toont de lijst van de betrokken partijen aan:

- het ministerie van Financiën - de meren bevonden zich op staatsgronden
- het ministerie van Vervoer - lag aan de basis van het graven van de putten
- het ministerie van Spoorwegen - gebruikte de meren als goedkope waterwinning sinds 1929
- het ministerie van Openbare Gezondheid - was verantwoordelijk voor de publieke zeden en de hygiënische voorzieningen
- de stad Mechelen - onttrok drinkwater aan de meren sinds 1925
- de gemeente Hofstade - moest zorgen voor de orde en veiligheid

- de omliggende gemeenten en tal van in de loop der jaren opgerichte comités en organisaties ten voordele of ten nadele van Hofstade-Plage.

Op 23 oktober 1949 werd Octave Le Maire aangesteld als ereburger van de gemeente Hofstade.

1932 - 1936
DE PERIODE GELDERS - DE OPBOUW

Na talrijke vergaderingen en het consulteren van de verschillende partijen bakende de commissie in 1932 een terrein af van 11 hectaren en stond hierop de bouw en de exploitatie van een recreatiepark toe. Het terrein lag buiten de ringgracht en bevatte de kleine waterplas van 2 hectaren. De grote meren bleven voor het publiek afgesloten.
Er werd een wedstrijd uitgeschreven en uit de talrijke inzendingen werd het ontwerp van de firma 'Gelders Gebroeders & De Gendt' uit Vilvoorde gekozen. Deze aannemersfirma kreeg meteen de opdracht om Hofstade-Plage uit te bouwen tot een domein waar de bevolking veilig en gezond kon zwemmen én om het uit te baten voor de periode 1933 - 1936 tegen een jaarlijkse contributie van 100.000-fr, te betalen aan de Staat.

De plannen werden helemaal niet aanvaard in de toenmalige architectenkringen. De modernisten - architecten die in het spoor van het socialisme en het communisme nieuwe architectuur bedreven in functie van het volk - vonden dat het ontwerp noch zuiver, noch rationeel van opbouw was en zeker niet hygiënisch. Zij spraken al gauw van 'La grande pitié d'Hofstade'.

Eigenaars van de omliggende gronden gaven echter de toestemming om ook hun eigendommen te gebruiken en de firma Gelders zette onmiddellijk 300 werklieden in om in een mum van tijd het domein in te richten.
Rekening houdend met de bouwmiddelen van die tijd en het uiteindelijke resultaat mag dit, ondanks alle kritiek, een huzarenstukje worden genoemd.

1932 - 1936
DE PERIODE GELDERS - DE ACCOMMODATIES

Op het terrein buiten de ringgracht bouwde de firma Gelders Gebroeders & De Gendt een mini-ontspanningsoord, genre 'Oud België' naar het model van de Wereldexpo in Antwerpen anno 1930.

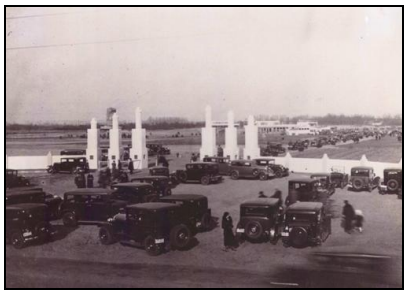

De hoofdingang bevond zich aan de Tervuursesteenweg, de huidige ingang C. Het centrum van het park werd gevormd door 'de Merkt', waarvan de huizen enkel een benedenverdieping hadden en waarvan de gevels werden opgetrokken in een oudmodische, stedelijke stijl. Ze waren ingericht als café, restaurant, snack- of souvenirwinkeltje.

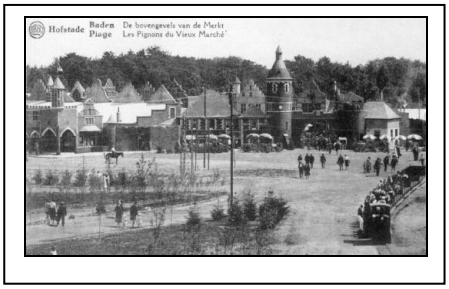

In het gemeentehuis waren de administratieve diensten ondergebracht. In het midden van het plein stond de kiosk waarop tijdens topdagen doorlopend muziekconcerten werden gegeven. De chocoladefabriek Côte d'Or bezat een eigen gebouw aan de buitenkant van de Merkt waar voor promotionele doeleinden al de producten van het bedrijf werden verkocht. De Belgische Werkliedenpartij richtte er een gebouw op waar de produkten van de Mechelse Volksbakkerij werden aangeboden. Achter de Merkt stond de windmolen of 'de molen van de lol'. Rond de molen was een terras in twee verdiepingen gebouwd waar de typische bieren van de Mechelse brouwerij Lamot werden geserveerd. Van op de bovenste loge had men een comfortabel uitzicht op het drukke gedoe langs het strand. 'De Paddestoel' en 'Café de Paris' waren de andere biertapperijen. Hofstade-Baden, zoals het toen werd genoemd, kon men bereiken met de toeristentreinen die stopten aan het speciaal opgerichte houten station in Hofstade. Tijdens het hoogseizoen en de weekends werden speciale

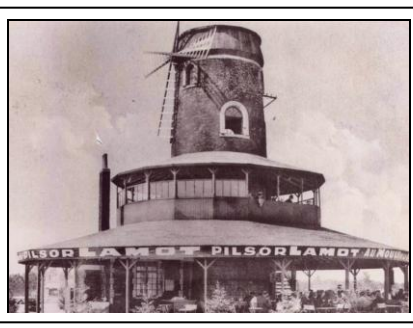

treinen ingelegd die tot een half uur na middernacht de late bezoekers terug naar huis voerden. Aan het toeristenstation kon men overstappen op de pendelboten die via de ringgracht de toeristen tot op de Merkt brachten, of op de lilliputtrein met een traject van vier kilometer, inclusief de donkere tunnel voor de koppeltjes.

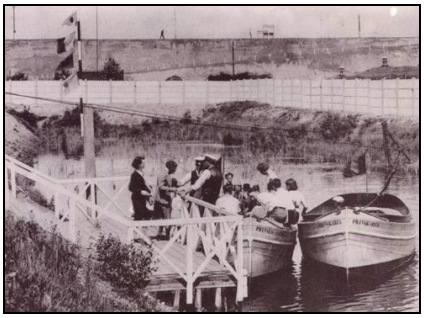

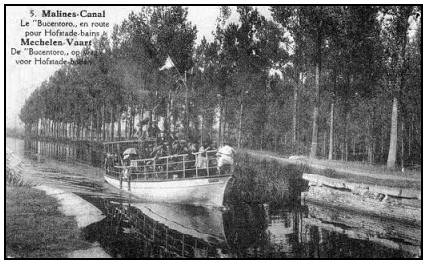

Aan de Leuvense Vaart, achter het station van Mechelen, konden de bezoekers de plezierboot of de 'Buccentoro' nemen tot aan de aanlegplaats Hever/Hofstade. Langs de Trianondreef wandelde men verder tot Hofstade-Strand. Aan de aanlegplaats en veerpont in Hofstade/Hever stond het Luna-Park, een trekpleister voor zondagstoeristen waar meer dan één bezoeker van Hofstade-Strand de boot is ingegaan.

1932 – 1936
DE PERIODE GELDERS - DE ACCOMMODATIES

De steile wanden van de oorspronkelijke put van 2 hectaren werden uitgegraven tot een zacht glooiende helling waarop een strand, bedekt met rijnzand werd aangelegd. De gevaarlijke diepte van 15 meter werd over het grootste oppervlak met aangevoerd zand herleid tot 1,5 meter. Installaties zoals 'De giraffe'

zorgden voor de waterpret. Rond de waterkom werden de nodige kleedkamers, douches en café-restaurants gebouwd. De overzetboot zorgde voor de verbinding tussen beide oevers.

De cementen velodroom die in Hofstade werd aangelegd had een omtrek van 250 meter en was 8,7 meter breed. De twee tribunes en de staanplaatsen waren samen goed voor 15.000 toeschouwers. De piste werd ingereden op 25 juni 1933. Op het programma stond een koppelrit waarvoor elf duo's waren ingeschreven.

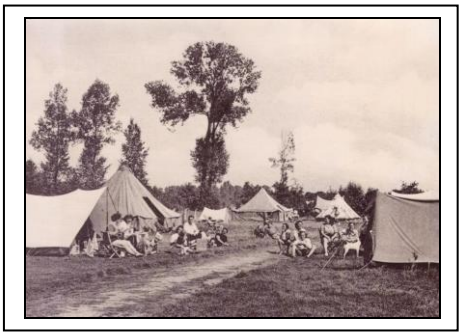

Een camping heeft altijd bij het domein gehoord. Van in de jaren twintig zakten kampeertoeristen af naar Hofstade. Ze sloegen er hun tenten vrij op in de nabijheid van de putten en brachten er hun weekends of vakantiedagen door. Vanaf de periode Gelders werd het kamperen op een meer gestructureerde manier aangepakt.

PRINS LEOPOLD EN HOFSTADE-BADEN

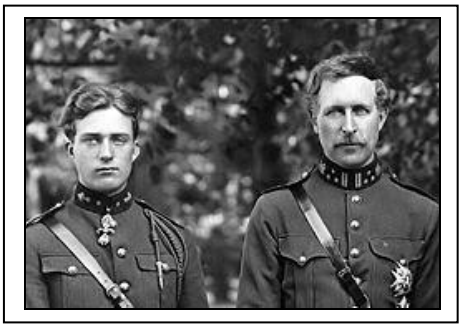

De rol die Prins Leopold, de latere Koning Leopold III, heeft gespeeld in de geschiedenis van het domein Hofstade is niet gering.
Als senator wees hij in 1928 in zijn toespraak voor de Hoge Vergadering op het nut van grote groene zones ingericht als recreatiepark en vernoemde daarbij het zopas aan de baders onttrokken domein van Hofstade.

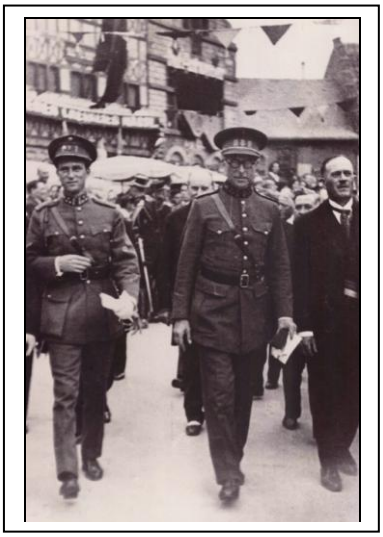

Als gevolg van deze toespraak werd de 'Commission du Lac d'Hofstade' nog datzelfde jaar opgericht.
Als Hertog van Brabant pleitte hij op 26 april 1931 in zijn openbare redevoering gedurende het 'Congres van Urbanisatie en Woningbouw' voor het uitbouwen van een recreatieoord te Hofstade. Als gevolg hiervan gaf de 'Commission du Lac d'Hofstade' de toestemming om dit te doen.

Op 21 juli 1933 opende hij, samen met Koning Albert I, officieel Hofstade-Baden.

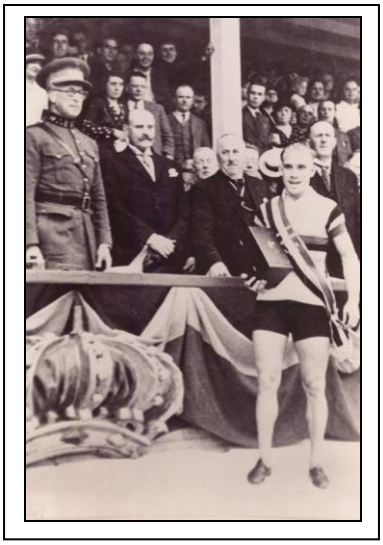

Zij brachten een bezoek aan de Merkt en woonden er op de wielerpiste een door de Belgische Wielerbond georganiseerde snelheidswedstrijd - de 'Groote Prijs van Hofstade' - bij, die werd gewonnen door Poeske Scherens.

Het gevolg van Koning Albert I en Prins Leopold bij hun bezoek aan Hofstade-Baden bestond uit H. Neus, gouverneur van Brabant, Jean-Baptist Van Eeckhoudt, burgemeester van Hofstade en Alfred Martens, ere-voorzitter van de Belgische Wielerbond.

1932 - 1936
DE PERIODE GELDERS
EXPLOITATIE EN ACTIVITEITEN

Hofstade-Baden was een privé-onderneming op staatsgronden, met een exploitatievergunning van vier jaar en een jaarlijkse contributie aan de Staat van 100.000-fr.
De inkomprijs was er 1 frank per persoon en 3 frank voor een auto. Hofstade kon in die tijd zwart zien van het volk. Op topdagen konden er tot 35.000 betalende bezoekers worden geteld, waarvan er 17.000 met het openbaar vervoer kwamen, 10.000 met de fiets, 5.000 met de auto en 3.000 met de moto. Bedenk wel dat het domein in die tijd slechts 11 hectaren groot was - waarvan 2 hectaren water, tegenover nu 160 hectaren - waarvan 80 hectaren water.
Hofstade-Baden werd officieel geopend op 21 juli 1933 door Koning Albert I en Prins Leopold. Die dag waren er circa 130.000 mensen aanwezig in Hofstade-Baden. De jaarlijkse contributie kon met de inkomsten van één dag worden betaald. De opening voor het volk werd reeds enkele maanden eerder gevierd, tijdens de paasdagen, met lichtstoeten, muziekuitvoeringen, volksbals en vuurwerk. M. Forthomme, minister van Vervoer, woonde deze opening bij. Voor de gelegenheid werd er zelfs een ritmisch 'Volkslied

Hofstade-Plage', geschreven door Jef Orban, in het Nederlands en in het Frans, en op marsmuziek gezet door Jacques Polfliet. De geïllustreerde en later ook ingekleurde openingsaffiche was van de Brusselse grafici A. Salomon en Utterelst.
De waterkom en de verschillende attracties en activiteiten trokken massaal volk naar Hofstade-Baden. In deze tijd verdiende het domein zijn bijnaam van 'armenzee' of 'muggenzee'. Het werd namelijk duidelijk dat Hofstade het minder kapitaalkrachtige publiek aantrok: het gewone volk dat, mede door de crisis van de jaren dertig, niet in staat was om naar de duurdere Belgische kust te trekken. Voor de hogere standen was Hofstade-Baden duidelijk te min.

De veldwachter en de burgemeester van de Merkt benadrukken trouwens het volkse karakter van de ganse onderneming. Het verhaal gaat dat de burgemeester Koning Albert bij het passeren van één van de baadsters aansprak met 'Schoe volk hie, hé menier de keunink', waarop Albert instemmend knikte.

1932 - 1936
DE PERIODE GELDERS - EXPLOITATIE EN ACTIVITEITEN

Natuurlijk waren ook de waterkom en het strand welkome trekpleisters voor het volk dat eindelijk in de weekends een ontspanningsplaats vond in Hofstade-Baden. Zowat alles was er afgestemd op het vermaak van de bezoekers: de vele drankgelegenheden en restaurants - Mie Kramik verkocht er boterhammen met platte kaas en radijskes - , de kermisattracties, de wandelpaden, de danstent en activiteiten zoals pensenkermissen of de verkiezing van Miss Hofstade-Plage in 1934 - gewonnen door juffrouw Netty, ofte Simone Verdoodt, een schone uit Brussel die er 5.000-fr mee verdiende.

Waar veel volk komt groeien automatisch activiteiten die niets te maken hebben met de oorspronkelijke bedoelingen. Rond het domein schoten hotels, restaurant en cafés als paddestoelen uit de grond en pikten hun deel mee van het project Gelders. Aan het pont in Hofstade/Hever was er het Luna-park, aan de Tervuursesteenweg - recht tegenover de hoofdingang - stonden de etablissementen 'Café Kantoor - bij Mit', 'Café Vilvoorde', 'A la Vue du Lac', 'In den Boogie Woogie – bijde 'Faeye, café Miami, hotel-dancing 'Nova Hotel' en 'De Lantaarn'. Ging het er op de Merkt, waar er nog enige controle was door de uitbaters, soms wat frivool aan toe, dan was dat zeker het geval in de cafés buiten het domein.

Wat er ook van zij, de periode Gelders mag gezien worden als één van de markantste en kleurrijkste periodes uit de geschiedenis van het domein Hofstade.

1937 - 1941
HET MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID
HET RIJKSDOMEIN HOFSTADE

In 1937 weigerde de staat de huurtermijn van de firma Gelders te verlengen wegens het in gebreke blijven van de uitbaters en de reputatie van sommige gelegenheden op en buiten het domein. Ondanks alles had Hofstade nog steeds zijn tegenstanders.
Wat vroeger niet kon zou nu echter mogelijk worden: met de stad Mechelen werd naar een andere oplossing gezocht voor de drinkwatervoorziening en met de NMBS - die nog steeds het genot van de terreinen bezat - werden akkoorden gesloten, zodat de Staat kon overgaan tot de inrichting van het ganse domein, met inbegrip van de twee grote meren. Na de massale toeloop van de vorige jaren, had men eindelijk het nut en de noodzaak van een groot recreatiepark ingezien. Op de ministerraad van 27 januari 1937 werd deze taak toevertrouwd aan het ministerie van Volksgezondheid. Op de begroting werd een investeringskrediet ingeschreven van 15 miljoen voor de realisatie en van 5 miljoen voor de nodige onteigeningen. Nu zou dat een investering betekenen van pakweg een half miljard.

Alles wat er in de periode Gelders was opgetrokken werd met de grond gelijk gemaakt zonder enig spoor achter te laten - de afbraakmaterialen werden grotendeels gebruikt als onderbouw van het huidige strand. Het terrein werd volledig klaargemaakt voor nieuwbouw in een hygiënische, rationele en moderne stijl. Na vier jaar ongenoegen konden de modernisten aan de slag.

Bij de officiële opening op woensdag 19 juli 1939 waren volgende accommodaties gerealiseerd:

- aan de zuid-oostelijke baai van het grote meer werd een kunstmatig strand aangelegd van 750 meter lengte. Hiervoor werd meer dan 15.000 ton rijnzand aangevoerd,

- het strandgebouw met wandelterras volgt het strand over een ruim gedeelte van zijn lengte. Het werd volledig opgetrokken uit tropisch kambala-hout en herbergde de kleedcabines, de bewaarplaatsen, twee strandcafés, een restaurant, sanitair, douches, terrassen en souvenirwinkeltjes. Een exacte copie van het gebouw zou vandaag gewoon onbetaalbaar zijn,

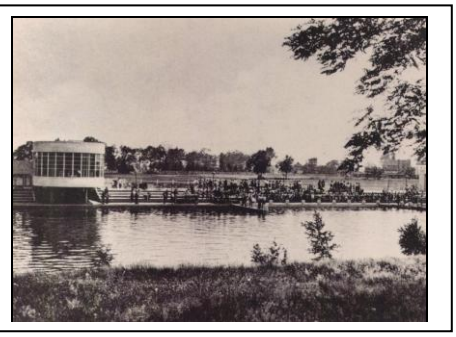

- het openluchtzwembad werd aangelegd in een deel van de vroegere waterkom van 2 hectaren. Het was 100 bij 50 meter, had een maximumdiepte van 1,60 meter, een waterinhoud van 7.500 kubieke meter en was volledig afgezet met azuurblauwe tegels. Het openluchtzwembad van Hofstade was lange tijd één van de grootste in Europa,

- het Bootshuis werd gebouwd aan de inham van het grote meer. Het is een café-restaurant met terras en aanlegsteigers voor meer dan 100 roeibootjes.

In zijn toespraak bij de opening dankte H. Jaspar, minister van Volksgezondheid, Koning Leopold III als inspirator, de ministers Van Isacker, Vandervelde en Wauters als realisators, de leden van de Commissie van Hofstade - een VZW die instond voor het beheer van het domein-, de ingenieurs Vranckx, Javaux en Poupaert en de architecten Bourgeois, Van Nueten, Wijnants en Milan Het domein zou voor het publiek geopend blijven tot en met de zomer van 1941.

DE OORLOGSJAREN 1941 - 1946

De plannen van het ministerie van Volksgezondheid werden abrupt afgebroken door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog. Uiteindelijk zou er veel minder worden gebouwd dan in de oorspronkelijke plannen voorzien.
De eerste bommen op Hofstade vielen op vrijdagmorgen 10 mei 1940 om 5u30. Doelwit was het vliegveld van Grimbergen.
Het domein Hofstade kreeg tijdens de oorlogsjaren zijn zoveelste bestemming.

In 1941 werd het een oefenveld en een schietveld voor het Duitse garnizoen dat in Mechelen gelegerd was.
Het bevel tot inbeslagname van het domein werd uitgeschreven door de Ortskommandantur Brussel - Nebenstelle Vilvorde en vermeldt de datum 19 mei 1942.
Van de Duitse bezetting is niet veel bekend - het domein was militair geheim en materiaal en documenten werden vernietigd bij de aftocht. Het Duitse kamp op het domein werd in 1944 door de Amerikanen gebruikt als krijgsgevangenenkamp. Dit kamp bevond zich op dezelfde plaats als de latere camping en het grondplan, waarschijnlijk door een Duitser getekend op bevel van de Amerikanen, is bewaard gebleven. Markant in oorlogstijd is dat alle straatnamen verwijzen naar... sprookjes. De indeling van dit kamp werd later overgenomen voor de indeling van de camping.
Het paviljoen 'Zomerlust' aan de speeltuin is gebouwd bovenop een ondergrondse Duitse bunker met uitgang op het meer.

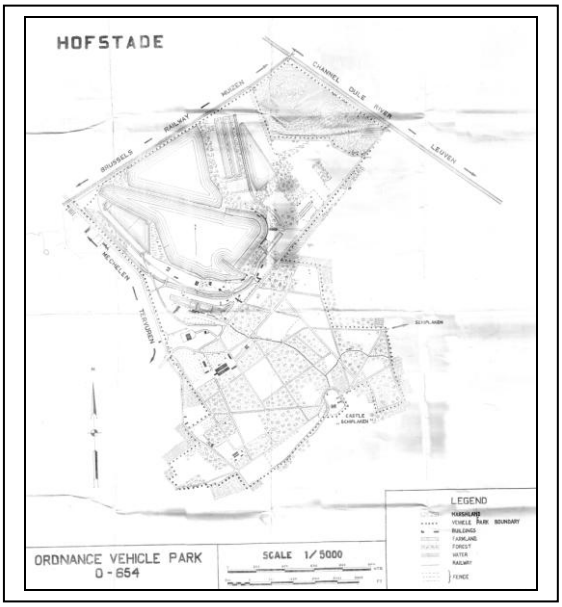

In 1944 trekken de Duitsers onder druk van de geallieerde legers terug en op 14 oktober '44 neemt het Amerikaanse leger bezit van het domein. Het zou er blijven tot 20 augustus 1946. Het Amerikaanse leger richtte er een montage- en reparatiecentrum in voor vrachtwagens, gevechtswagens en tanks. Dit depot - Ordnance Depot 0-654 - was samen met dat van Houdeng-Goegnies in Henegouwen (Ordnance Depot 0-656) het belangrijkste van de geallieerde legers. Tussen oktober '44 en juli '45 werden er meer dan 3.000 burgers tewerkgesteld als chauffeur, mecanicien, kok...
Na het vertrek van de Amerikaanse troepen werd het depot overgenomen door het Office of Mutual Aid (OMA) dat instond bij de liquidatie van het materiaal.

Op 2 februari 1945 stijgt een medium bommenwerper B-25 Mitchell van de Royal Air Force op van op het vliegveld in Melsbroek voor een missie in Nederland. Het toestel moet echter wegens motorpech terugkeren. Met fatale gevolgen, het stort neer in de ringgracht aan het Bootshuis. In 1996 wordt op de cementen zuil aan het Bootshuis een kleine koperen plaat aangebracht met de namen van de bemanning. Dit gebeurde in aanwezigheid van Cliff Winter, zoon van de navigator Georges Winter.

In 2005 werd op dezelfde plaats het RAF-RAAF Monument opgericht, een gezamenlijk initiatief van de Koninklijke Groepering Reserveofficieren Mechelen (KROM) en Bloso. Het monument wordt in aanwezigheid van talrijke nabestaanden van de gesneuvelde crew officieel ingehuldigd op zondag 5 februari 2005.

Op vrijdag 23 april 1993 bracht de ontmijningsdienst van het leger een 250 kilogram zware vliegtuigbom tot ontploffing in het meer van 35 hectaren. Er werden eveneens nog 7 kisten munitie en ongeveer 20 kilogram kleine munitie bovengehaald.

1947 - 1950
HET MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID

Het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog heeft duidelijk de grootse plannen van het ministerie van Volksgezondheid met het Rijdsdomein Hofstade gedwarsboomd. Er zou uiteindelijk veel minder worden gerealiseerd dan er in de oorspronkelijke plannen was voorzien. Het station met spijshuis aan de spoorweg in Hofstade, het stadion, diverse sportterreinen, een handelscentrum, de openluchtschouwburg, diverse restaurants en herbergen, de toegangshaven aan de Leuvense vaart en de uitbreiding van het station te Hever op de lijn Mechelen - Leuven kwamen er niet. Na de geweldige start in 1937 verloopt de uitbouw van het domein na de oorlog veel geleidelijker, binnen de perken van de toegekende kredieten.

Opmerkelijk is dat geen enkele van de architecten die instonden voor de realisatie van de accommodaties voor de Tweede Wereldoorlog, en die bovendien de ganse planning hadden uitgewerkt, daarna nog hebben meegewerkt aan de verdere uitbouw van het domein.

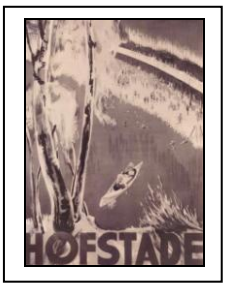

Het Rijksdomein Hofstade werd voor de tweede maal officieel opengesteld voor het publiek op 1 mei 1947 door de toenmalige minister van Volksgezondheid Alfons Verbist uit Mechelen.
De exploitatie van het domein werd door de besluitwet van 31/1/1947 in handen gegeven van een Comité tot Beheer van het Rijksdomein Hofstade. De duur van het mandaat was bepaald op drie jaar. Het Comité bestond uit een zevental ambtenaren van Volksgezondheid, Verkeerswezen en Financiën. De zorg voor het patrimonium, het herstel van de oorlogsschade, de herstelling van het domein in zijn oorspronkelijke vorm, de uitbreiding ervan en de investeringen bleven de verantwoordelijkheid van het ministerie van Volksgezondheid.

1950 – 1983
HET MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

In 1950 verloopt het mandaat van het Comité tot Beheer van het Rijksdomein Hofstade en wordt het niet verlengd. Het ministerie van Volksgezondheid en Gezin wordt op 20 februari 1950 eigenaar van het domein en staat in voor de algemene exploitatie en het dagelijks beheer ervan. In Hofstade wordt een plaatselijk beheerder aangesteld, de algemene administratie gebeurt volledig in Brussel bij de Algemene Directie voor de Lichamelijke Opvoeding, de Sport en het Openluchtleven, de zogenaamde 12de Directie van het ministerie van Volksgezondheid en Gezin en de voorloper van het Bloso.
In 1956 wordt het Nationaal Instituut voor Lichamelijke Opvoeding en Sport, het NILOS, opgericht, een tweetalige parastatale onder het ministerie van Volksgezondheid en Gezin. De 12de Directie valt zonder bevoegdheid en de verantwoordelijkheid voor het Rijksdomein Hofstade wordt niet overgeheveld naar het NILOS, maar blijft bij Volksgezondheid.
Vanaf dat moment verliezen het Rijksdomein Hofstade en de administratie die verantwoordelijk is voor de sport mekaar uit het oog. De breuk wordt helemaal definitief met de afschaffing van het NILOS in 1963 en de oprichting van het Bloso, dat ressorteerde onder het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur.

Bij de algemene reorganisatie en de herstructurering van het ministerie van Volksgezondheid en Gezin besliste de de minister van Openbaar Ambt, A. Gilson, op 28 mei 1963 dat al de verspreide diensten die zich bezighielden met het Rijksdomein Hofstade moesten worden gegroepeerd in één Dienst Beheer Rijksdomein Hofstade en dat deze dienst niet in Brussel, maar in Hofstade zelf moest gevestigd zijn.

Deze administratieve situatie blijft behouden tot in 1983.

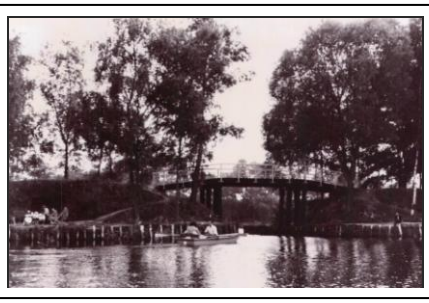

Op zonnige dagen blijven het **strand** en het **meer** één van de grote aantrekkingspolen van het domein. In 1950 werd over de gehele breedte van het strand waar de diepte 1,60 meter bereikte een afsluiting aangebracht, ter voorkoming van verdrinkingsgevallen. Deze afscheiding werd volledig vernieuwd in 1972 en 1991. In de jaren '70 werd de pier in het grote meer vernieuwd met een betonpaalfundering en werden de doorsteken in de middendam tussen de twee meren afgeschaft. Het strandzand werd vernieuwd in 1963 en 1993. In 1968 werden de houten en brandgevaarlijke vleugels van het strandgebouw die dienst deden als keuken, vervangen door keukenvleugels in harde materialen en de inrichting werd aangepast aan het gebruik van restaurantkeukens.

Het **openluchtzwembad** moest oorspronkelijk de volledige oppervlakte beslaan van de waterkom van 2 hectaren en maakte deel uit van een groots opgezet stadion. De oorspronkelijke plannen werden herleid tot een zwembad van 100 bij 50 meter - nog altijd de oppervlakte van vier Olympische zwembaden -, het stadion is er nooit gekomen.

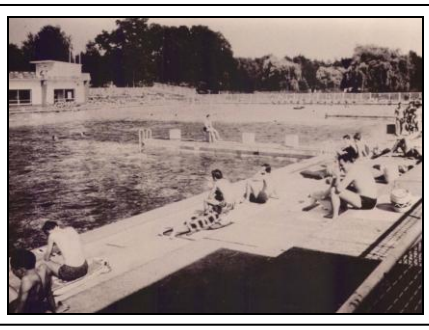

Het zuiveringsstation voor het zwembadwater, met liggende zandfilters met magnesiet en een sterke chloratie, werd in 1955 gebouwd. De directe aanleiding hiertoe waren de heersende polio-epidemies. Aan de Fuutlaan werden bijkomende kleedkamers gebouwd.

Het openluchtzwembad is altijd een zeer geslaagde aanvulling geweest bij het strandgebeuren. Geweest, want het openluchtzwembad werd gesloten in 1978 omdat het technisch bouwvallig was en niet meer voldeed aan de geldende hygiënische normen.

Het **Bootshuis** werd in 1939 gebouwd aan de inham van het grote meer en is zowat het centrale ontmoetingspunt van het domein. De aanlegsteiger voor de roeibootjes was voorzien in de oorspronkelijke plannen, en werd in 1953 overkapt met een betonnen hangar als stapelplaats voor roeibootjes en kano's. In 1963 volgde een tweede renovatie van het Bootshuis, waardoor de gelagzaal sterk werd uitgebreid. In 1981 werden de aanlegsteigers vernieuwd.

De **kinderspeeltuin** was wel voorzien in de oorspronkelijke plannen, maar werd niet uitgevoerd in de bouwfase van eind de jaren '30. De kinderspeeltuin en het paviljoen **Zomerlust** kwamen er pas in 1949. Het paviljoen stond in het begin bekend onder de naam 'kinderpaviljoen'. Voor de fundering van de Zomerlust werd dankbaar gebruik gemaakt van de ondergrondse Duitse bunker.

In 1963 werd de oppervlakte van de speeltuin verdubbeld en werden de speeltuigen volledig vernieuwd. Lange tijd was er in de speeltuin een heuse replica van Christoffel Colombus' karveel de 'Sancta Maria' te zien.

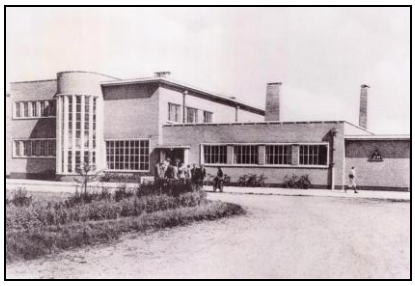

De **Jeugdherberg** met daarnaast de administratieve vleugel voor het beheer van het domein werd gebouwd in 1948. De jeugdherberg had verschillende slaapzalen met in totaal 108 bedden, een ruime eetzaal en een stemmige lees- of vergaderzaal. Het dagelijks beheer ervan werd toevertrouwd aan de Vlaamse Jeugdhergcentrale.

De nieuwe **hoofdingang** aan de Tervuursesteenweg werd aangelegd in 1948 en bevindt zich ongeveer op dezelfde plaats als de ingang van het domein tijdens de periode Gelders in de jaren '30. Vreemd genoeg wordt deze uitgebouwde ingang C vrijwel niet gebruikt. De belangrijkste ingang blijft de ingang B aan de Tervuursesteenweg. In 1975 werden de grote parkings aan de ingangen C en E aangelegd.

De **skating** dateert eveneens uit 1948. De exploitatie van deze in betontegels aangelegde rolschaatsbaan werd stopgezet eind de jaren '50. Het eens zo populaire rolschaatsen verloor zijn belangstelling en de exploitatie van de baan en de cafetaria, toevertrouwd aan een particulier, was niet meer leefbaar. In 1970 werden de gebouwen van de skating volledig verbouwd tot werkplaatsen en werd de schrijnwerkerij er in ondergebracht.

De **camping**, die lange tijd onafscheidelijk tot het domein behoorde, werd vlak achter het strandgebouw ingeplant op de plaats als waar tijdens de Tweede Wereldoorlog het Duitse lazaret gelegen was. Vermoed wordt dat in de beginfase de indeling van het Duitse lazaret gewoon werd overgenomen als indeling van de camping. De camping werd beheerd door de Touring Club België, later de VTB-VAB, en bood plaats aan 2.000 kampeerders. In de houten gebouwen op de camping bevonden zich de cantine, de keuken, de eetzaal, de wasgelegenheid en de opslagplaatsen. De sanitaire installaties bevonden zich in houten gebouwen, verspreid over het terrein.

Het **zeilbotenhuis** aan het meer van 35 hectaren werd opgericht in 1966 voor de twee vergunninghoudende clubs:

- Hofstade Yachting Club met hoofdzakelijk Franstalige leden en bedrijvig in Hofstade sinds 1948
- Vlaamse Vereniging voor Watersport - VVW - Afdeling Hofstade, bedrijvig in Hofstade sinds

1965

Het 20-jarig bestaan van het Rijksdomein Hofstade werd gevierd op 27 april 1959 in aanwezigheid van P. Meyers, minister van Volksgezondheid en Gezin

De tennisvelden worden aangelegd in de vroegere ringgracht. Op de achtergrond is het beschermde monument te zien voor de kinderen van koning Leopold III en koningin Astrid: Josephine-Charlotte, Boudewijn en Albert.

Het **ornithologisch reservaat** van het Rijksdomein Hofstade werd opgericht in 1953. Hiervoor werd een deel van het domein, gelegen tussen de zogenaamde bezinkingsputten en het meer van 25 hectaren volledig afgesloten voor het publiek. Dit gebeurde in samenspraak met de VZW Belgische Natuur- en Vogelreservaten. Tot op de dag van vandaag mag het domein Hofstade trots zijn op zijn reigerkolonie.

Het **voetbalveld** met de kleedkamers werd aangelegd in 1950.

Het paviljoen **'Den Eiken'** was vlak bij het ornithologisch reservaat gelegen. Het werd opgetrokken in 1950 en in 1964 omgevormd tot een gesloten bergplaats.

De amfibie-voertuigen die in de jaren '50 voor pleziervaarten werden ingezet op het meer, waren eigendom van Pierre Van Ruyskensvelde, exploitant van het Bootshuis en het Strandgebouw. Bij de grote overstroming van 1953 in Nederland zette hij vrijwillig zijn amfibie-voertuigen in bij de reddingsacties en werd hiervoor door het Nederlandse Koningshuis benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje.

Het oude **personeelshuis** werd in 1964 vervangen door een nieuwbouw, voorzien van moderne installaties voor de werknemers van het domein.

Eind de jaren ‘60 werd door het domein het stuk grond ‘Vriezenbroek’ aangekocht buiten het domein. In 1977 werd begonnen met de bouw van het grote complex **Hofstade Heide**, met het overdekte zwembad en de sporthal. De eerste steen werd gelegd op 23 maart 1977 door J. De Saeger, Minister van Volksgezondheid en Gezin. Hofstade Heide werd voor het publiek opengesteld in november ‘80.

1983 - 1991
ADMINISTRATIE VOOR SPORT EN OPENLUCHTRECREATIE - BLOSO
1991 – 2006
COMMISSARIAAT-GENERAAL TER BEVORDERING VAN DE LICHAMELIJKE OPVOEDING, DE SPORT EN DE OPENLUCHT-RECREATIE – BLOSO
2006 - …
AGENTSCHAP BLOSO

In de Bijzondere wetten op de Staatshervorming - 8/8/80 - wordt de Dienst Beheer van het Rijksdomein Hofstade vermeld om ambtshalve, in zijn geheel en met al zijn personeel, te worden overgedragen aan het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.
Deze overdracht wordt uitgevoerd in 1983 en het Rijksdomein Hofstade wordt ingedeeld bij de Administratie voor Sport en Openluchtrecreatie - Bloso. Voortaan heette het ‘Recreatie-domein Hofstade Strand’. De geldkraan voor het domein ging echter onherroepelijk dicht. Het ééndagstoerisme bleef, maar van enige vernieuwing was er in deze periode geen sprake. Pogingen om het openluchtzwembad te renoveren gingen niet door.

In 1991 kreeg het domein eindelijk een nieuwe bestemming en werd het een volwaardig Bloso-centrum onder het pas opgerichte Commissariaat-generaal ter Bevordering van de Lichamelijke Opvoeding, de Sport en de Openluchtrecreatie - Bloso. Voortaan spreekt men van het Bloso-domein Hofstade.
De drie pijlers waarop het beleid van het domein vanaf dan steunt zijn de sport of de actieve recreatie - en dat is nieuw -, de passieve recreatie en de natuurbeleving. Het is de bedoeling van het domein in te delen in zones die overeenstemmen met deze drie pijlers en die gelijkmatig in elkaar overlopen.
Voor de actieve sportbeoefening staan de sportkampen - voor het eerst georganiseerd in Hofstade in 1993 - en de sportklassen garant. De watersporten zwemmen, zeilen, roeien, kayaken en windsurfen vormen het grootste aanbod. Met actieve sportweekends en sportstages wordt begonnen van zodra het sporthotel klaar is. De sportvelden van het domein en de polyvalente sporthal staan open voor elke sportbeoefenaar of voor elke sportclub. Het strand en de wandelpaden blijven instaan voor de passieve recreatie. Voor natuurbeleving is al het nodige in het domein aanwezig.

Een ruim sportaanbod is echter niet voldoende om het grote volk terug naar Hofstade te krijgen. Daarom worden er jaarlijks een aantal evenementen georganiseerd, waarbij de sport echter telkens één van de hoofdelementen is.

